

INSTRUCCIÓN DE 1 DE SETEMBRO DE 2015, DA DIRECCIÓN XERAL DE CENTROS E RECURSOS HUMANOS EN RELACIÓN COA ORGANIZACIÓN E O FUNCIONAMENTO DAS BIBLIOTECAS ESCOLARES, DURANTE O CURSO 2015/2016, NOS CENTROS DOCENTES DE NIVEIS NON UNIVERSITARIOS, DE TITULARIDADE DA CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA.

Os centros docentes disporán dunha biblioteca escolar. Tomaranse as medidas organizativas necesarias para que a biblioteca escolar teña un funcionamento estable e sirva aos obxectivos do proxecto lector do centro

O Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo de educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia establece, no seu artigo 38, a obrigatoriedade de que as bibliotecas dos centros educativos sirvan aos obxectivos do proxecto lector de centro que, no mesmo artigo, se define como un programa de promoción da lectura no que se integran actuacións destinadas ao fomento da lectura, da escritura e das habilidades no uso, no tratamento e na produción da información, en apoio da adquisición das competencias clave.

De igual maneira, o Decreto 105/2014 de 4 de setembro, polo que se establece o currículo de educación primaria en Galicia, recolle no artigo 18 a obriga de que os centros contén cunha biblioteca escolar como instrumento fundamental para o desenvolvemento do programa de promoción da lectura (proxecto lector de centro), como centro de referencia de recursos da lectura, da información e da aprendizaxe.

A Lei orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación, modificada pola LOMCE¹, no seu **artigo 113**, fai unha mención específica ás bibliotecas escolares sinalando que os centros de ensinanza disporán dunha biblioteca escolar, que estes recursos educativos contribuirán a fomentar a lectura e a que o alumnado acceda á información e outros recursos para a aprendizaxe das demais áreas e materias, e poida formarse no uso crítico dos mesmos, debendo contribuír estas bibliotecas escolares a facer efectivos os principios pedagóxicos referidos á lectura, e dispoñendo que a organización das bibliotecas escolares deberá permitir o seu funcionamento como espazo aberto á comunidade educativa dos respectivos centros.

O propio Ministerio de Educación fixo público en 2011 o Marco de referencia para las bibliotecas escolares², no que se definen como “centros de recursos de lectura, información e aprendizaxe: contornos educativos específicos integrados na vida da institución escolar. Apoian o profesorado no exercicio das súas prácticas de ensinanza e facilitan ao alumnado a aprendizaxe dos contidos curriculares, así como a

¹ Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa.

² Marco de referencia para las bibliotecas escolares. Ministerio de Educación (2011).

adquisición de competencias e hábitos de lectura, nunha dinámica aberta á comunidade educativa.

Estas bibliotecas deben permitir o acceso a materiais informativos actualizados, diversos, apropiados, suficientes en número e calidade, e contemplar todas as áreas do currículo. Son espazos, tamén, para a lectura, propiciadores de experiencias gratas de encontro e convivencia cos libros e cos recursos culturais en xeral. Deben apoiar os programas do centro no seu conxunto, especialmente aqueles que vaian enfocados á formación no uso crítico e ético da información e na transformación desta en coñecemento”.

Son estas bibliotecas as que poden favorecer a **alfabetización múltiple**, un concepto que desenvolve, amplía e actualiza o concepto de lectura, tal e como se entendía ata o momento, e que aparece recollido no documento de referencia do Consello da UE (2012): *Conclusións do Consello, de 26 de novembro de 2012, sobre alfabetizacións múltiples. Diario Oficial da Unión Europea.*³

Neste contexto defínese a alfabetización múltiple como a “*comprensión, utilización e avaliación crítica de diferentes formas de información, incluídos os textos e imaxes, escritos, impresos ou en versión electrónica*”, abundando en que esta “*competencia é esencial para a vida*” e que “*é a porta cara ao resto das aprendizaxes*”.

Os avances vividos nos últimos anos, desde a implantación en 2007 dos primeiros proxectos lectores de centro, modificaron de forma significativa a presenza da lectura no ámbito escolar. A meirande parte dos centros de primaria, e un bo número dos de secundaria, adican un tempo á lectura en horario lectivo, a comunmente denominada “hora de ler”, na que se poñen en práctica distintas fórmulas (lectura silenciosa sostida, lecturas guiadas, lectura en voz alta, proxectos arredor dun libro...) que derivan nun maior compromiso do alumnado coa súa formación como lectores. Os clubs de lectura son outra realidade que se observa con gran interese desde dentro e fóra de Galicia, como unha das prácticas máis enriquecedoras para o alumnado que voluntariamente participa nestas iniciativas, que están demostrando a súa potencialidade no desenvolvemento de competencias clave, máis aló da evidente formación lectora. A implicación das familias a través de actividades como as “mochilas viaxeiras” ou as sesións de lectura compartida, tan comúns nos centros de infantil e primaria, é fundamental para avanzar na sensibilización do alumnado, e da sociedade en xeral, sobre a necesidade de contar cuns niveis de lectura comprensiva e de apego á lectura (independentemente do contido, o soporte ou o formato), como ferramenta de construción persoal e social. Todas estas dinámicas serían impensables sen un instrumento esencial como é a biblioteca escolar, con profesorado formado e dinámico á súa fronte e unha comunidade educativa organizada e comprometida coa súa existencia nos centros.

³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:393:0001:0004:ES:PDF>

As bibliotecas escolares cumpren, ademais, a función de achegar a toda a poboación escolar uns recursos culturais e para a aprendizaxe que a situación socioeconómica das familias, ou a dispersión das entidades de poboación propias do rural galego, ás veces non facilitan. Así, as bibliotecas cumpren unha función de compensación das desigualdades poñendo a disposición do alumnado e das súas familias, materiais actualizados e seleccionados con criterios de calidade, así como oportunidades para o encontro coa cultura en xeral e coa lectura en particular.

A Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria, puxo en marcha no ano 2005 un programa para a mellora das bibliotecas escolares (o Plan de mellora de bibliotecas escolares), integrado agora no PLAN LÍA 2010/2015 de Bibliotecas Escolares (Lectura, Información e Aprendizaxe). Tras 10 convocatorias continuadas, este programa permitiu unha visible renovación dos equipamentos das bibliotecas que se foron incorporando, grazas a unha inversión importante das administracións educativas, pero tamén un significativo cambio no modo de entender o papel das bibliotecas nos centros educativos, que viron ampliadas as súas funcións, especialmente a de apoio ao desenvolvemento do currículo. Os esforzos realizados polas comunidades educativas na organización dos recursos tanto materiais como humanos contribuíron a esta renovación, e acadaron, ademais, recoñecemento a nivel nacional e internacional e, o que é máis importante, representan un importante apoio a todas ás ensinanzas que se imparten nos centros e á formación do alumnado como lectores e como usuarios de información.

A experiencia destes últimos anos pon de manifesto a importancia dun equipo estable de biblioteca e a existencia dunha coordinación con tempo dispoñible, experiencia e formación, para que os avances sexan posibles, para que a biblioteca teña un mínimo de continuidade e para lograr resultados significativos no ámbito da lectura e doutras competencias clave.

Valorada a resposta das comunidades educativas ás anteriores instrucións ditas por esta dirección xeral en relación coa biblioteca escolar, e **diante dos cambios normativos e a necesaria adaptación ás novas necesidades educativas**, cómpre seguir avanzando, na convicción de que as bibliotecas escolares son un factor de calidade do ensino que ofertan os centros educativos galegos. Como resultado de todo o anteriormente exposto, elaboráronse as presentes instrucións co obxecto de garantir o mantemento do nivel de excelencia acadado por unha boa parte das bibliotecas integradas no Plan de mellora de bibliotecas escolares, e favorecer a extensión a todos os centros dun modelo que facilita a consecución de logros a nivel académico e que beneficia a toda a comunidade educativa. **Serán de aplicación en todos os centros docentes públicos dependentes da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria que imparten ensinanzas de nivel non universitario, coa adaptación pertinente ás diferentes tipoloxías de centros.**

En consecuencia, esta dirección xeral, no exercicio das súas competencias, **dita as seguintes instrucións para o curso 2015/2016:**

Primeira: A biblioteca, como centro de recursos de lectura, información e aprendizaxe.

1. **Todos os centros de niveis non universitario deberán establecer as medidas organizativas oportunas para poñer a disposición de alumnado e profesorado e, na medida do posible, do resto da comunidade educativa, unha biblioteca escolar** que favoreza o achegamento a libros informativos e de ficción, e a outros recursos informativos, en soporte impreso, audiovisual ou electrónico; presentes na biblioteca ou dispoñibles a través de internet; relacionados cos contidos do currículo ou que poidan cubrir a variedade de intereses de lectura e de aprendizaxe.

Esta biblioteca, concibida como un centro de recursos de lectura, información e aprendizaxe, deberá facilitar oportunidades de aprendizaxe diversas, e ocasións para o encontro entre os distintos membros da comunidade educativa en relación coa lectura, o acceso ao coñecemento e a cultura en xeral.

2. **No caso extremo de falta do espazo, ou cando as características do centro non faciliten a creación dunha biblioteca central con espazos diversificados, suficientes e con funcións especializadas, deberá deseñarse unha “biblioteca distribuída”,** onde as bibliotecas de aula e outros espazos dedicados á posibilitar fontes informativas ou actividades relacionadas con lectura ou tratamento da información conformen, no seu conxunto, “a biblioteca”, e que terá as mesmas funcións que unha biblioteca escolar centralizada. **En circunstancias normais (e aínda que o espazo sexa reducido) non se poderán separar os recursos en lugares distintos por mor do soporte (impreso/dixital); pola contra, procurárase unha integración equilibrada entre os diferentes soportes e formatos e garantirase o acceso do alumnado ás fontes informativas, nun mesmo espazo, en función do contido e as finalidades da consulta.**

En termos xerais, as bibliotecas de aula ou departamento serán considerados como seccións da biblioteca escolar do centro, e deberá realizarse unha xestión centralizada de todos os seus recursos (aínda cando algúns materiais poidan estar temporal ou definitivamente situados nesas seccións). A biblioteca central deberá contar cun número suficiente de ordenadores con acceso a internet, de forma que se garanta unha consulta equilibrada, no mesmo proceso de busca, de distintas fontes informativas. A existencia dunha “aula de informática” no centro, en moitos casos, non é garantía suficiente de acceso aos distintos recursos dixitais para todo o alumnado nos procesos de busca e contraste de información, polo que se deberá ter en conta esta circunstancia á hora de redistribuir os equipamentos dispoñibles.

Cómpre atender a necesidade do alumnado de contar con recursos dixitais para a elaboración dos seus traballos de investigación (busca de información e elaboración de produtos escritos ou en soporte electrónico), nun momento de potenciación das prácticas metodolóxicas que esixen a formación do alumnado neste tipo de tarefas (metodoloxía de traballo por proxectos, posibilidade de optar por unha materia de libre configuración como “Investigación e Tratamento da Información” para 1º ou 2º curso de ESO”, etc.).

- 3. Os centros establecerán unha partida específica para o mantemento da biblioteca escolar, dentro dos orzamentos xerais do centro.**

Atendendo a directrices internacionais debería oscilar entre un 5% e un 10% do orzamento do centro, tendo en conta que a biblioteca subministra fontes informativas para todas ás áreas de aprendizaxe do centro, e diseña actividades para toda a comunidade educativa. A este orzamento ordinario, sumaranse as dotacións extraordinarias que poidan recibirse desde a administración educativa para o mantemento da colección ou mellora dos equipamentos básicos.

- 4. O equipo directivo deberá tomar as medidas organizativas oportunas que garantan o correcto funcionamento deste servizo educativo.**

*A biblioteca escolar é un instrumento imprescindible para o traballo por competencias e o desenvolvemento do currículo. Por esta razón, o equipo directivo, no exercizo das súas funcións, deberá promover que todo o profesorado contemple este recurso como un apoio para o exercicio das súas funcións docentes, e **contribúa coa súa actuación directa ou indirecta**, e na medida do posible, á súa existencia. A biblioteca escolar dos centros educativos é o resultado da corresponsabilidade da administración, das direccións dos centros, dos equipos docentes e das comunidades educativas no seu conxunto.*

- 5. A biblioteca escolar deberá facilitar o tratamento transversal dos contidos e un enfoque interdisciplinar en proxectos e actividades**, contribuíndo así aos cambios metodolóxicos imprescindibles.

“Necesitamos propiciar as condicións que permitan o oportuno cambio metodolóxico, de forma que o alumnado sexa un elemento activo no proceso de aprendizaxe”. Esta afirmación, recollida no preámbulo da Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa, apoia unha tendencia iniciada por algúns centros educativos galegos a través das súas bibliotecas, que están liderando na nosa comunidade a introdución de metodoloxías de aprendizaxe por proxectos, realizando propostas, coordinando e apoiando directamente proxectos de carácter interdisciplinar, ademais de apoiar cos seus recursos o desenvolvemento de proxectos de investigación e traballos por proxectos nas distintas áreas ou materias. Cómpre continuar nesta

liña, diante dos beneficios observados nos centros que xa teñen un certo percorrido neste sentido. No primeiro trimestre do presente curso farase pública a resolución do II Concurso de Traballos por Proxectos, convocado por esta dirección xeral, e difundiranse as experiencias de maior interese, que poidan servir de guía e inspiración para outras propostas.

6. **A biblioteca** será tamén o “núcleo” da atención á formación de hábitos de lectura no conxunto da comunidade educativa, polo que **deberá deseñar e apoiar actividades para o fomento da lectura que contemplan os distintos sectores que a conforman, procurando a colaboración de todos eles.**
7. **A utilización da biblioteca concirne a todo o profesorado**, a todas as áreas, etapas e niveis, e a todos os programas nos que está inmerso o centro para o desenvolvemento do seu Proxecto Educativo.

Todos os departamentos ou niveis educativos, todos os programas do centro beneficianse dos recursos da biblioteca escolar e das oportunidades que esta ofrece para ampliar ou desenvolver tarefas de aprendizaxe. O equipo de biblioteca debe atender as necesidades de todas as áreas curriculares á hora de valorar novas adquisicións para un correcto equilibrio da colección, pero tamén os departamentos e outros equipos docentes deben contribuír coas súas propostas a unha adecuada selección de materiais, físicos ou virtuais.

8. **O Proxecto Lector de Centro terá que ter unha vinculación estreita coa biblioteca escolar.**

Tal e como aparece recollido nos decretos dos currículos de primaria⁴ e secundaria⁵, que contemplan a elaboración do Proxecto Lector de Centro (e no que a biblioteca é un elemento esencial para a consecución dos seus obxectivos), este deberá contribuír á mellora das habilidades de lectura e escritura, así como á adquisición de competencias no uso, tratamento e produción de información.

Segunda. Organización da biblioteca escolar

Recoméndase tomar como referencia o anexo X da Orde de 30 de marzo de 2015, pola que se convoca o Plan de mellora de bibliotecas escolares en centros públicos non universitarios, de titularidade da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria para o curso 2015/2016 (DOG do 15/04/2015), que recolle as orientacións

⁴ Decreto 105/2014 do 4 de setembro, polo que se establece o currículo de educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia.

⁵ Decreto 86/2015 do 25 de xuño, polo que se establece o currículo de educación secundaria obrigatoria e do bacharelato da Comunidade Autónoma de Galicia.

desta consellería en relación á organización e funcionamento das bibliotecas escolares. Achégase como anexo a estas instrucións.

- 1. Os documentos organizativos do centro deberán facer referencia á existencia da biblioteca escolar, á súa organización e funcionamento. O Proxecto Educativo de Centro deberá integrar, así mesmo, o Proxecto Lector de Centro que deberá atender ao fomento da lectura, da escritura e das habilidades no uso, tratamento e produción de información, en apoio da adquisición das competencias clave.**

Cómpre revisar, como documento a medio prazo, o proxecto lector de centro á luz das novas necesidades educativas: lectura entendida como alfabetización múltiple e necesidade de traballar de forma intensiva para a adquisición da competencia informacional e mediática. A estratexia da UNESCO no seu documento “Alfabetización Mediática e Informacional: Curriculum para profesores” (2011) é reunir dous ámbitos tradicionalmente separados (o mediático e o informacional) como un conxunto combinado de competencias (coñecementos, habilidades e actitudes) necesarias para a vida e o traballo de hoxe. AMI (Alfabetización mediática e informacional) abarca toda a tipoloxía de medios de comunicación e outros provedores de información, como bibliotecas, arquivos, museos e Internet, independentemente das tecnoloxías empregadas. A complexidade desta competencia que, segundo a UNESCO está conformada por tres alfabetizacións básicas (informacional, mediática e dixital), aconsella un tratamento exhaustivo ao longo dos diferentes períodos educativos obrigatorios e postobrigatorios, así como nos estudos universitarios e na educación non regrada (coa implicación, neste caso, do sector bibliotecario da rede de lectura pública). A Comisión Europea, pola súa parte, insiste nas competencias informacionais e mediáticas ao integralas no documento DigComp, un marco para o desenvolvemento de competencias dixitais en Europa publicado en 2013.

- 2. Para un acertado desenvolvemento do Proxecto Lector de Centro, deberán elaborarse Plans Anuais de Lectura que recolleran entre outros aspectos, unhas liñas prioritarias de actuación para a biblioteca.**

Estas liñas prioritarias deberán contemplar, como mínimo, actuacións:

- a. En relación coa organización e xestión (automatización e organización da colección, incluídos os recursos electrónicos seleccionados; provisión de recursos, en distintos soportes e formatos; servizos bibliotecarios básicos; mecanismos para a difusión da información; espazos dixitais (páxina web, blogue ou presenza nas redes sociais; persoa designada como responsable da biblioteca escolar; equipo de apoio; usos e horarios de apertura en tempo lectivo e non lectivo).*

- b. *En relación coa dinamización e promoción dos recursos da biblioteca, a súa integración no tratamento do currículo e a súa contribución ao desenvolvemento das competencias básicas do alumnado.*
  - c. *En relación coa formación de usuarios e adquisición da competencia informacional (ou de uso e tratamento da información, incluída na actual competencia dixital).*
  - d. *En relación co fomento da lectura e co desenvolvemento do Proxecto lector de centro.*
  - e. *Outras actuacións relacionadas con proxectos e programas nos que está inmerso o centro.*
  - f. *Criterios e procedementos de avaliación (dos servizos da biblioteca, da situación da lectura no centro, do propio Plan Anual de Lectura). Indicadores e instrumentos a utilizar.*
3. **O equipo de apoio á biblioteca, xunto coa persoa designada como responsable da biblioteca escolar**, e en colaboración coa xefatura de estudos **será o encargado de elaborar os plans de traballo anuais** que favorezan a participación nas actividades e o uso por parte de alumnado e profesorado das distintas fontes informativas e da variedade de servizos da biblioteca escolar, en beneficio de todas as áreas e materias.
4. **Desde a biblioteca escolar se coordinarán as actuacións para o desenvolvemento do Proxecto Lector de Centro** e deberán contemplarse os beneficios de experiencias xa contrastadas como “hora de ler”, actividades de lectura compartida ou os clubs de lectura.

Interesa discernir entre o proxecto lector de centro e as fórmulas para a promoción da lectura que se poden empregar para conquistar os seus obxectivos. Así a “hora de ler” ou os “itinerarios lectores” contribúen ao desenvolvemento do proxecto lector pero non deben confundirse con el. Cómpre, así mesmo, realizar un esforzo por sistematizar prácticas que dan resultado como as “lecturas compartidas”, entre outras, e sempre incluír as estratexias de comprensión lectora, adaptándoas á lectura impresa ou dixital, en cada caso.

A Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria, a través da páxina da Asesoría de bibliotecas escolares e outros espazos do Portal Educativo pon a disposición do profesorado múltiples recursos informativos, así como exemplos de experiencias en centros de referencia da Rede de bibliotecas escolares, co fin de facilitar estes labores de deseño e posta en marcha de actividades de innovación en relación coas funcións da biblioteca segundo o modelo proposto.⁶

⁶ Páxina de Bibliotecas Escolares de Galicia: <http://www.edu.xunta.es/biblioteca/blog>

Terceira: Profesorado responsable da biblioteca escolar e do equipo de apoio.

1. Tal e como aparece recollido na Orde de 17 de xullo de 2007⁷, no seu artigo 8º, **a dirección do centro designará unha persoa como responsable da biblioteca escolar** por un período mínimo de dous anos, dando prioridade á súa formación específica, a experiencia, o interese e a dispoñibilidade horaria, e que actuará baixo a coordinación da xefatura de estudos. As funcións desta dinamización están recollidas no artigo 10º da devandita orde.

Cómpre ter en conta que a experiencia na biblioteca escolar, xunto coa formación que se vai adquirindo de forma paulatina, contribúen á especialización do profesorado neste ámbito, o que constitúe unha garantía de estabilidade e de continuidade. Recoméndase que se favoreza, no posible, a permanencia do profesorado nestas funcións, máis aló dos dous anos que se marcan como mínimo.

2. **Crearase, así mesmo, un equipo de apoio á biblioteca**, formado por profesorado do centro dos distintos ciclos, etapas ou departamentos existentes no centro, para garantir o seu carácter interdisciplinar. **A persoa responsable da biblioteca integrarase na Comisión de Coordinación Pedagóxica do centro.**

Trala experiencia destes últimos anos do programa de bibliotecas, e en canto á composición do equipo da biblioteca, **débense ter en conta as seguintes cuestións:**

- a. **Cómpre garantir a estabilidade e adecuación do equipo de apoio e da persoa responsable da biblioteca escolar que o coordina.**

Dunha selección axeitada da persoa responsable da biblioteca e da continuidade do profesorado no equipo de apoio, dependen en boa medida os resultados do investimento realizado, tanto en recursos materiais como en formación do profesorado.

- b. **A designación como responsable de biblioteca recaerá preferentemente en profesorado definitivo no centro.**

Evitarase sempre o nomeamento de persoal laboral non docente ou profesorado en función de substitución, para esta función de coordinación, clave para dar continuidade á dinámica da biblioteca (aínda que poderán integrarse perfectamente no equipo de apoio).

---

⁷ Orde de 17 de xullo de 2007 (DOG de 24/07/2007) que regula a percepción do compoñente singular do complemento específico por función titorial e outras funcións docentes.

- c. **A distribución de horario debe facerse de forma xusta e axeitada ás necesidades deste importante instrumento educativo ao servizo do centro.**

O esforzo organizativo realizado pola comunidade educativa para a atención da biblioteca escolar, á hora de distribuír as horas dispoñibles no horario do profesorado, trala adxudicación da docencia directa, resulta decisivo para poder desenvolver as potencialidades da biblioteca.

*A xestión e dinamización dunha biblioteca activa, con beneficios para toda a comunidade educativa e que inflúe en todos os procesos de ensino e aprendizaxe, **conleva un número de horas de atención importante.** A implicación dos equipos directivos é crucial á hora de distribuír o paquete de horas dispoñible para a atención das necesidades pedagóxicas do centro, e a biblioteca **debe ser unha prioridade.***

- d. **Non resulta procedente equiparar unha sesión de garda na biblioteca, realizada por integrantes do equipo ou pola persoa responsable, a outro tipo de gardas.** *Unha sesión de garda na biblioteca escolar por parte dos integrantes do equipo, é, ao mesmo tempo, unha sesión de **traballo efectivo** ao servizo da biblioteca e da comunidade educativa (traballo que ademais se poderá identificar e avaliar), a diferenza das gardas de substitución, que poderán facerse ou non, en función de incidencias na asistencia do cadro de persoal e outros imprevistos.*

- e. **Dá excelentes resultados a concentración das horas de garda na biblioteca (en horario lectivo ou nos períodos de recreo), no horario daquel profesorado que forma parte do equipo.** *Desta forma facilítase non só a xestión dos procesos técnicos, a coordinación, o deseño e realización de actividades de dinamización; tamén a posta en marcha de programas de educación para a competencia informacional directamente co alumnado, o asesoramento ao resto do profesorado en materia de lectura, apoio ou responsabilidade en materias de libre configuración como a actual “Investigación e Tratamento da Información”, para 1º e 2º de ESO, apoio a proxectos de investigación do alumnado, propostas de carácter interdisciplinar, uso dos recursos dispoñibles en relación coas distintas áreas de aprendizaxe, etc., todas elas funcións imprescindibles da biblioteca escolar na actualidade.*

- f. **Unha fórmula que pode garantir unha atención axeitada da biblioteca é reservar todo o horario dispoñible (con horas lectivas fóra da atención directa a alumnado, e horas complementarias) dos integrantes do equipo de apoio e da persoa que o coordina, responsable da BE, unicamente para a atención da biblioteca.**

Sempre que sexa posible, engadiranse gardas por parte doutro profesorado, en número suficiente para que a biblioteca se manteña aberta, con atención directa, a meirande parte do horario e tamén, na medida do posible, en horario extraescolar.

- g. **Un dos factores máis relevantes á hora de obter resultados é a coordinación entre o equipo de biblioteca e, principalmente, o ENDL e o profesorado responsable das TIC, o Departamento de Orientación, o Equipo de Actividades Complementarias e Extraescolares, ou o programa Abalar, na programación das súas actividades. Igualmente, obtéñense mellores resultados cando existe coordinación ente a biblioteca escolar e outros programas do centro: Proxecta, Proa, Programas Europeos, Convivencia, etc.**
3. A efectos de facer rendibles os importantes investimentos realizados nas bibliotecas e de velar polo cumprimento das funcións que lles corresponde, **a dirección do centro deberá realizar un reparto de horario, máis aló das horas de atención a grupos de alumnos (dentro das horas lectivas e complementarias), axustado ás funcións que o profesorado do equipo de biblioteca e o seu responsable realizan en beneficio de toda a comunidade educativa, aproveitando ao máximo as posibilidades do equipo docente e dando prioridade a atención á biblioteca escolar.**
4. **Cómpre ter en conta que levar a cabo as funcións da biblioteca escolar esixe tempo de coordinación, o que deberá favorecerse desde a xefatura de estudos no momento de elaborar os horarios de reunións, a efectos de facilitar e optimizar o traballo do profesorado neste ámbito.**

*Estas actuacións están amparadas pola normativa vixente que se relaciona⁸. A existencia dun plan anual de actuación (Plan Anual de Lectura e Liñas prioritarias de actuación da biblioteca escolar), xunto coa memoria final de curso deberá terse en conta como **indicador do traballo efectuado e dos resultados obtidos**, así como os mecanismos de avaliación que o propio equipo, xunto coa xefatura de estudos determine. **Obsérvase un maior rendemento naquelas bibliotecas nas que os integrantes do equipo contan cunha hora de coordinación semanal no seu horario, polo que se recomenda facilitar esta cuestión á hora de elaborar os horarios do profesorado.** Na práctica, esta hora*

⁸ Orde de 28 de xuño de 2010 (DOG de 6 de xullo de 2010) que modifica normativa anterior en materia de horarios do profesorado para a atención de determinados programas da Consellería. Orde de 17 de xullo de 2007 (DOG de 24/07/2007) que regula a percepción do compoñente singular do complemento específico por función titorial e outras funcións docentes. Regulamentos Orgánicos dos centros.

é, á súa vez, un tempo de traballo efectivo a prol dos obxectivos da biblioteca escolar.

Cuarta: Avaliación

1. As bibliotecas escolares aplicarán indicadores de avaliación para coñecer o grao de cumprimento dos obxectivos previstos e das liñas de actuación deseñadas.

A través desta dirección xeral poderán ter acceso a diversos instrumentos que facilitarán esta avaliación⁹. Así mesmo, desde a coordinación do Plan LÍA de bibliotecas escolares (Asesoría de bibliotecas escolares) facilitaranse ferramentas axeitadas a esta función.

2. A persoa responsable da biblioteca escolar coordinará a realización dunha memoria anual que incluíra unha avaliación dos servizos ofrecidos pola biblioteca e os apoios e actividades realizadas ao longo do curso escolar así como os traballos de colaboración con outros equipos docentes e responsables dos diversos programas do centro. Esta memoria será visada pola dirección do centro e integrada na Memoria Final do centro que se remite á Inspección. Nos centros PLAMBE, esta memoria deberá recoller, ademais, os aspectos que se contemplan no apartado correspondente da orde anual de convocatoria. Completarase esta información cos datos recollidos no formulario que desde o seguemento do programa se porá a disposición do profesorado que xestiona as bibliotecas escolares, e que deberá cubrirse en formato web, a efectos estatísticos sobre os resultados do Plan de mellora de bibliotecas escolares desta consellería.

No exercicio das súas funcións, os servizos de inspección educativa favorecerán o desenvolvemento das actividades programadas sobre lectura e uso da biblioteca escolar, e supervisarán o axeitado funcionamento dos servizos e dos programas de bibliotecas escolares, así como a atención prestada a este centro de recursos de lectura, información e aprendizaxe na organización xeral do centro, posta de manifesto no horario anual do profesorado, e no Plan Xeral Anual do centro.

Quinta: Garantías para o cumprimento destas instrucións.

O persoal desta dirección xeral, adscrito á Asesoría de bibliotecas escolares, orientará e informará en relación aos aspectos metodolóxicos recollidos nestas instrucións de acordo co Proxecto Lector de Centro e a organización e funcionamento da biblioteca escolar.

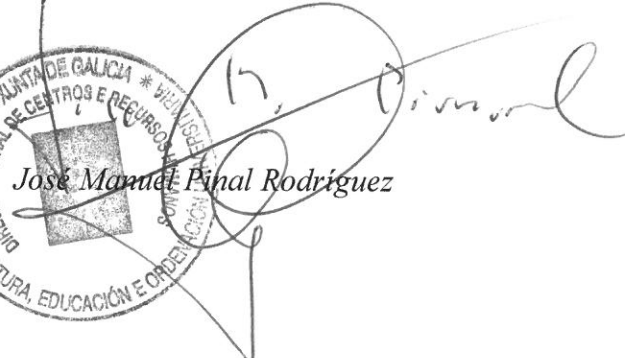
---

⁹ *Bibliotecas escolares ¿entre interrogantes? Ferramenta de autoavaliación. FGSR-Ministerio de Educación, Cultura e Deporte (2012)*

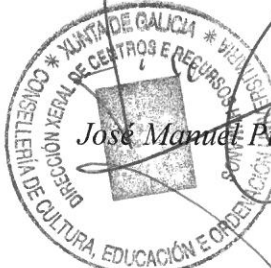

A Inspección Educativa velará polo cumprimento das presentes instrucións, moi especialmente nos centros integrados no Plan de mellora de bibliotecas escolares, e orientará en relación coas mesmas aos distintos sectores da comunidade educativa.

Santiago de Compostela, 1 de setembro de 2015
O DIRECTOR XERAL DE CENTROS E RECURSOS HUMANOS

José Manuel Pinal Rodríguez

XUNTA DE GALICIA * XUNTA DE GALICIA * XUNTA DE GALICIA *
DIRECCIÓN XERAL DE CENTROS E RECURSOS HUMANOS
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

ANEXO X Orientacións

1. Modelo de biblioteca escolar.

Tal e como aparece recollido no Marco de referencia sobre as bibliotecas escolares, publicado polo Ministerio de Educación en 2011, as bibliotecas escolares que se precisan na actualidade son centros de recursos de lectura, información e aprendizaxe: «contornos» educativos específicos integrados na vida da institución escolar. Apoian o profesorado no exercicio das súas prácticas de ensinanza e facilitan ao alumnado a aprendizaxe dos contidos curriculares, así como a adquisición de competencias e de hábitos de lectura, nunha dinámica aberta á comunidade educativa.

Na biblioteca centralízase todo o material informativo que pode empregarse para os traballos escolares e para o tratamento e fomento da lectura (libros, revistas, xornais, discos, vídeos, discos DVD, mapas, fotografías, diapositivas, materiais de produción propia, seleccións de recursos electrónicos dispoñibles na rede...). A biblioteca acolle, organiza, facilita e difunde, entre os diversos sectores da comunidade escolar, os recursos existentes para un uso eficaz destes. Presta diversos servizos (lectura en sala, préstamo, información, formación de usuarios, orientacións e materiais para a educación documental, actividades de fomento da lectura, acceso á internet...). A súa principal misión é contribuír á adquisición das competencias clave recollidas no currículo e apoiar os proxectos e programas que leva a cabo o centro educativo, favorecendo, así mesmo, a adquisición e o desenvolvemento de hábitos de lectura entre os distintos sectores da comunidade educativa. Constitúe un instrumento imprescindible para a integración da cultura impresa e a cultura dixital nas intervencións do profesorado e nas prácticas de aprendizaxe do alumnado.

Así mesmo, debe afrontar o reto de contribuír á correcta alfabetización múltiple do alumnado, competencia esencial para a vida e para as aprendizaxes, tal e como é recollida no documento do Consello da Unión Europea do 26 de novembro de 2012, e que a define como a «comprensión, utilización e avaliación crítica de diferentes formas de información, incluídos os textos e imaxes, escritos, impresos ou en versión electrónica».

Para unha axeitada xestión e organización dos materiais, cómpre seguir criterios estandarizados no ámbito bibliotecario, simplificando o sistema de clasificación e adaptándoo ao contexto escolar. A Asesoría de Bibliotecas Escolares publicou no portal educativo da Consellería de Educación diversos materiais de apoio neste sentido (Adaptación da CDU para bibliotecas escolares galegas, orientacións, etc.). Desde a Consellería de Cultura,

Educación e Ordenación Universitaria, facilítase aos centros que o soliciten o programa Meiga para a informatización da biblioteca escolar.

O equipo de biblioteca elaborará un plan de adquisicións acollendo as suxestións e necesidades dos diversos ciclos ou departamentos do centro, establecendo prioridades en función dunha actualización equilibrada dos fondos. Segundo as directrices internacionais, unha proporción recomendable sería a de un 60 % de materiais de carácter informativo e un 40 % de materiais de ficción, incluídos todos os soportes. A este respecto, cómpre consultar diferentes recursos dispoñibles no espazo temático das Bibliotecas Escolares de Galicia, do portal educativo, no enderezo <http://www.edu.xunta.es/biblioteca/blog>.

É recomendable que todos os recursos documentais do centro (agás os de carácter administrativo), sexan xestionados pola biblioteca central, evitando a dispersión destes por aulas, ciclos, departamentos, seminarios e outros lugares, o que dificulta o coñecemento dos fondos existentes e a súa accesibilidade. Isto non quita que a biblioteca realice préstamos temporais en función das necesidades do profesorado, na súa práctica pedagóxica, e do alumnado. As necesidades derivadas da posta en marcha do proxecto lector ou do tratamento dos distintos aspectos do currículo poden exixir a creación de «seccións de aula», que se nutrirán dos recursos da biblioteca do centro (ou doutras bibliotecas), mediante o sistema de préstamo temporal.

O criterio para a colocación dos fondos terá en conta a accesibilidade a eles por parte do alumnado. Os andeis serán preferentemente abertos, sen pechos nin barreiras innecesarias. Os armarios pechados non facilitan «o acceso directo» promovido no ámbito bibliotecario, tampouco actitudes responsables nin autonomía no uso dos bens comúns.

A existencia dunha biblioteca escolar, organizada e dinamizada, facilita:

- Apoio aos procesos de ensinanza e de aprendizaxe.
- Aprendizaxe autónoma.
- Tratamento da lectura comprensiva en todas as áreas curriculares: alfabetización múltiple.
- Desenvolvemento de habilidades e de competencias básicas.
- Achegamento aos distintos soportes documentais.

- Educación no acceso á información: tratamento da información e competencia dixital.
- Integración das tecnoloxías da comunicación e da información na recollida e tratamento dela, e na selección de lecturas.
- Creación e consolidación de hábitos de lectura e de escritura.
- Acceso igualitario aos recursos culturais.
- Educación nunha vivencia saudable do tempo de lecer.
- Apoio ao alumnado con necesidades educativas específicas.

O horario de funcionamento da biblioteca deberá ser o máis amplo posible, segundo a dispoñibilidade horaria do profesorado; en calquera caso, procurárase que estea aberta, e atendida pola persoa responsable ou por integrantes do equipo de apoio, a totalidade do tempo lectivo. Para a súa apertura no horario extraescolar poderá contarse con persoal auxiliar, en colaboración con outras institucións como a asociación de nais e pais, o concello ou outras, baixo a indispensable coordinación, sempre, do responsable designado pola dirección; previo acordo escrito e con coñecemento das autoridades educativas.

Os equipos directivos dos centros, atendendo á normativa vixente, preverán o funcionamento da biblioteca escolar como unha das necesidades organizativas do centro e, en consecuencia, terán en conta esta circunstancia á hora da distribución horaria de comezo de curso.

Para ampliar estas orientacións, recoméndase a consulta do Marco de referencia sobre as bibliotecas escolares, publicado polo Ministerio de Educación, Cultura e Deporte (2011), accesible no seguinte enderezo: <http://www.edu.xunta.es/biblioteca/blog/?q=node/409>.

Así mesmo, deberán terse en conta as Instrucións do 1 de setembro de 2014, da Dirección Xeral de Centros e Recursos Humanos en relación coa organización e o funcionamento das bibliotecas escolares, durante o curso 2014/15, nos centros docentes de niveis non universitarios, de titularidade da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria, ou aquelas que especificamente se publiquen para o curso 2015/16.

2. Centros de especial tipoloxía.

Existen algúns tipos de centros non universitarios que, polas características das ensinanzas que imparten ou pola súa configuración especial, precisan realizar adaptacións das orientacións xerais aquí recollidas, así como as pautas previstas nas devanditas instrucións da Dirección Xeral de Centros de 1 de setembro de 2014 en relación coa organización e o funcionamento das bibliotecas escolares. En calquera caso, a biblioteca deberá responder ás demandas e necesidades da comunidade educativa, orientando as súas actividades a apoiar e reforzar o desenvolvemento do currículo propio, a estimular o uso dos recursos dispoñibles e a favorecer o desenvolvemento de hábitos de lectura entre o seu alumnado.

– CRA e CPI: cómpre un esforzo organizativo para que a biblioteca responda ás necesidades do alumnado deste tipo de centros. Con carácter xeral, e aínda que por razóns organizativas e de accesibilidade aos recursos resulte conveniente nalgúns casos a distribución dos materiais da colección en espazos diferenciados, configuraranse como biblioteca escolar única, cunha soa base de datos para o rexistro dos materiais dispoñibles e unha programación conxunta, entendendo que o total de seccións de aula ou nivel conforman «a biblioteca» do centro.

– EPA, EOI, CIFP e CMUS: orientarán as súas actividades á integración da lectura e dos recursos informativos directamente relacionados coas ensinanzas que imparten nunha dinámica de apoio ao currículo e de fomento da lectura entre os distintos membros da comunidade educativa. O concepto de alfabetización múltiple e unha visión interdisciplinar dos distintos ámbitos do coñecemento para facilitar as aprendizaxes serán moi útiles para enfocar as actividades de forma que resulten máis eficaces.

3. Educación en información. Fomento da lectura.

No deseño de programas de dinamización da biblioteca escolar cómpre ter en conta dous tipos de actividades: aquelas dirixidas á formación do alumnado como usuario da biblioteca e á adquisición de habilidades e procedementos para o acceso á información e o seu tratamento (o que se coñece como alfabetización informacional ou competencia informacional, e que constitúe un dos obxectivos básicos da biblioteca escolar), e aquelas outras que se engloban no concepto de fomento da lectura: narracións, lectura individual, lecturas compartidas, presentacións de libros, encontros con autores ou ilustradores, libro-fórum, clubs de lectura, apadriñamentos lectores, lecturas compartidas, xogos de animación, talleres de escritura creativa... Cómpre prever a lectura nun senso amplo: a lectura para aprender, para facer un resumo, para buscar un dato, para resolver un problema, para

elaborar un traballo; pero tamén a lectura pracenteira, a que realizada en soidade ou en compañía ten como único obxectivo o gozo do texto literario. Así mesmo, é imprescindible orientar e facilitar prácticas de lectura en todo tipo de soportes, atendendo ás particularidades da lectura en pantalla e ampliando a experiencia lectora do alumnado.

A biblioteca escolar ten un papel preponderante á hora de deseñar e desenvolver o proxecto lector de centro, documento que, segundo o previsto na normativa curricular, articulará todas as intervencións que o centro vai levar a cabo en relación coa lectura, a escritura e as habilidades informativas, e que se plasmará en plans anuais de lectura.

Da mesma forma, a biblioteca escolar é o espazo natural de achegamento á información en calquera formato, incluído o electrónico. As bibliotecas deben ser espazos de integración da cultura impresa e da cultura dixital.

4. Responsable da biblioteca escolar.

O funcionamento eficaz da biblioteca escolar supón unha axuda fundamental para o labor de todo o profesorado, e é necesaria a colaboración de todos e todas para a súa existencia. Porén, resulta imprescindible a presenza dunha persoa responsable deste recurso do centro. O responsable da biblioteca escolar debe ser designado pola Dirección, garantindo no posible a estabilidade e o bo funcionamento deste servizo. Para iso, terase en conta o interese, a idoneidade, a formación ou a experiencia neste ámbito, así como a dispoñibilidade horaria do profesorado.

As funcións do responsable da biblioteca escolar son:

- Elaborar a programación anual de biblioteca escolar, atendendo aos proxectos curriculares do centro e unha memoria final.
- Colaborar no deseño e posta en práctica do proxecto lector de centro, coordinándoo, no seu caso.
- Realizar o tratamento técnico dos fondos (seleccionar, organizar, clasificar e catalogar).
- Informar ao Claustro das actividades da biblioteca e integrar as súas suxestións.
- Difundir os fondos existentes e as súas posibilidades de consulta entre toda a comunidade escolar.

– Definir os criterios para o préstamo e atender ao servizo xunto co equipo de apoio.

– Asesorar ao profesorado en técnicas de animación á lectura, estratexias de dinamización, formación de usuarios e traballo documental, seleccionando e elaborando materiais, xunto co resto do profesorado, para a formación do alumnado nestes aspectos e a dinamización cultural do centro.

– Coordinar o equipo de apoio á biblioteca escolar.

Estas e outras cuestións sobre a dinamización específica da biblioteca escolar están recollidas na Orde do 17 de xullo de 2007 pola que se regula a percepción da compoñente singular do complemento específico para a función titorial e outras funcións docentes (DOG do 24 de xullo).

Deberán terse en conta tamén as Instrucións do 1 de setembro de 2014, da Dirección Xeral de Centros e Recursos Humanos para a organización e o funcionamento da biblioteca escolar, xa aludidas, ou aquelas que especificamente se publiquen para o curso 2015/16.

5. Equipo de apoio.

Estará formado por profesoras e profesores dos diferentes ciclos ou departamentos existentes no centro, que traballarán en coordinación co responsable da biblioteca para a consecución dos obxectivos previstos e a posta en marcha das actividades organizadas. A xefatura de estudos, aproveitando as marxes horarias do cadro de profesorado, preverá as necesidades da biblioteca escolar á hora de elaborar os seus horarios, nos cales quedará recollida a súa participación neste servizo.

As funcións dos integrantes do equipo de biblioteca son:

– Apoiar o responsable da biblioteca na súa organización e dinamización, desenvolvendo así as funcións que se lle encomendan á biblioteca escolar.

– Recompilar informacións, materiais e recursos necesarios para o bo funcionamento do servizo, co fin de facilitarllelos aos usuarios da biblioteca escolar.

– Cooperar ao deseño, organización e posta en marcha das actividades programadas.

– Establecer criterios para a adquisición e actualización dos fondos da biblioteca.

– Recoller propostas e suxestións do profesorado e o alumnado co fin de mellorar as intervencións e colaborar ao desenvolvemento da competencia lectora, o hábito lector e as habilidades de traballo intelectual.

6. Comisión de Biblioteca no Consello Escolar.

A creación dunha Comisión de biblioteca no seo do Consello Escolar resulta de grande interese para a sensibilización de todos os membros da comunidade escolar respecto da necesidade deste servizo, procurando a súa atención e estabilidade, así como a necesaria colaboración coa biblioteca pública de referencia. (Inclúese como requisito para a participación na convocatoria do Plan de mellora).

A Comisión de biblioteca podería ter a seguinte composición: por parte do Consello Escolar: un profesor/a, un pai/nai, un representante do Concello, un representante da Dirección; por parte da Asociación de Nais e Pais, un representante; por parte da biblioteca pública máis próxima, o responsable; o responsable da biblioteca escolar, quen actuará como secretario/a. A comisión reunirse unha vez ao trimestre, presidida pola xefatura de estudos ou o/a director/a.

As funcións desta Comisión de Biblioteca serían:

– Analizar as necesidades da biblioteca escolar referidas a infraestrutura, equipamento, mantemento e atención en horario lectivo e en horario extraescolar.

– Realizar propostas ao Consello Escolar para as melloras necesarias.

– Xestionar a apertura da biblioteca en horario extraescolar, procurando as necesarias colaboracións e garantindo que todas as intervencións se realizarán seguindo os criterios establecidos polo equipo de apoio e o responsable da biblioteca escolar.

– Propor estratexias de colaboración entre a biblioteca escolar e a biblioteca pública máis próxima.

– Promover actividades de sensibilización e dinamización cultural entre toda a comunidade escolar.

– Realizar propostas para a adquisición de fondos e equipamento, co correspondente proxecto orzamentario, que se remitirán ao Consello Escolar.

– Realizar xestións cos sectores culturais, educativos, sociais e económicos do contorno do centro educativo que poidan colaborar coa biblioteca escolar e os seus obxectivos.

